

ПРОЛОГ

Бенна Меркатто рятує життя

С ходило сонце, нагадуючи кольором зіпсовану кров. Вона розтікалася зі сходу, плямуючи темне небо червоним, окроплюючи розчухрані хмари грабованим золотом. А під сонцем схилом гори виляся дорога до фортеці Фонтезармо — скупчення шпильястих веж, вугільно-чорних на тлі зраних небес. Схід сонця був пронизаний червінню, чорнотою і золотом.

Кольорами їхнього ремесла.

— Ти сьогодні особливо гарна, Монзо.

Вона зітхнула. Мовби то випадковість. Ніби не причепурювалася годину перед дзеркалом.

— Що правда, то правда. Казати правду — невеликий хист. Ти лиш доводиш, що не сліпий.

Вона позіхнула, потягнулася в сідлі, якусь мить тримаючи його в очікуванні.

— Але я би послухала далі.

Він голосно прокашлявся і підійняв руку — нікудишній актор, що готується виголосити розлогий монолог.

— Твоє волосся наче... корзно з мерехтливого соболиного хутра.

— Павич пишномовний. А вчора як там було? Опівнічне запинало. Це мені більше до смаку, навіть якось поетично. Поганенька поезія, та хоч якась.

— Лайно. — Він примружився на хмари. — Ну, твої очі... пломеніють, як сліпучі сапфіри, яким годі скласти ціну.

— То в мене ще й камінці на обличчі?

— Губи — як пелюстки троянд?

Монза плюнула в нього, проте він був готовий і відхилився, мокротиння перелетіло через коня і ляпнулося на сухе каміння край дороги.

— Це щоб твої трояндочки ліпше росли, паскудо. Ти можеш і краще.

— З кожним днем стає важче і важче, — пробурмотів він. — Той камінець, що я купив, так нічогенько на тобі глядиться.

Вона підняла праву руку, помилювалася — рубін завбільшки з горішок мигдалю блищав, наче відкрита рана, відбиваючи перші відблиски сонця.

— Бували в моєму житті й гірші подарунки.

— Якраз пасує до твого полум'яного норову.

Вона пирхнула.

— І до моєї кривавої слави.

— Плювати на ту славу! Усього лише дурнувате варнякання, не більше! Ти — мрія! Видіння! Ти схожа... — він клацнув пальцями, — ...на саму богиню війни!

— Як-як, на богиню?

— Ага, війни. Подобається?

— Годиться. Половину б твоєї майстерності, коли обцілюватимеш дупу герцога Орсо, то нам, може, ще й грошенят добавлять.

Бенна склав губи трубочкою.

— Нічого я так вранці не люблю, як припасти обличчям до пишних, круглих сідниць Його Світлості. Вони мають смак... влади.

Копита скреготіли на запилюженій дорозі, поскрипували сідла, бряжчали обладунки. Дорога зробила закрут, потім іще один. Решта світу провалилася кудись униз. Кров із неба на сході витекла, полишаючи рожевизну оббілованого м'яса. Перед очима повільно вимальовувалася річка, що зміїлася поміж осінніх лісів на дні крутосхилої долини. Виблискуючи, наче військо на марші, вона стрімко й невблаганно несла свої води до моря. До Таліна.

— Я чекаю, — сказав Бенна.

— На що?

— На свою лепту компліментів, звісно ж.

— Коли тобі компліменти вдарять у довбешку, то вона ще, до лихого, лусне. — Монза підсмикнула свої шовкові манжети. — А мені твої мізки на новій сорочці як лисому гребінка.

— Упекла ти мене, — Бенна притис руку до грудей. — Ось сюди. То так ти віддячуєш мені за роки відданості, безсердечна сучко?

— Як смієш обертати язиком про відданість, селюку? Твоя відданість — відданість кліща тигриці.

— Яка там тигриця! Якщо тебе і порівнюють, то хіба що зі змією.

— Добре, хоч не з хробаком.

— Шльондра.

— Боягуз.

— Убивця.

Заперечувати останнє було важко. Між ними знову залягла мовчанка. На всохлому дереві біля дороги щебетала пташка.

Кінь Бенни помалу порівнявся з її конем, і він пробурмотів ледь чутно:

— Ти сьогодні особливо гарна, Монзо.

При цих словах кутика її губ торкнулася усмішка. Того кутика, якого він не бачив.

— Так. Що правда, то не гріх.

Пришпоривши коней, вони в'їхали в іще один крутий поворот, і перед ними виріс зовнішній мур цитаделі. Місток до брамної вежі пролягав над запаморочливою ущелиною, поміж обривистих стін якої виблискувала вода. На дальньому кінці мосту з'яв склепінчастий в'їзд, гостинний, як могила.

— Стіни ще минулого року укріпили, — пробурмотів Бенна. — Не хотів би я їх штурмувати.

— Можна подумати, що в тебе стало б духу дертися по драбині.

— Мені б не хотілося навіть наказувати комусь штурмувати ті стіни.

— Можна подумати, у тебе стало б духу давати накази.

— Мені б не хотілося навіть спостерігати, як ти наказуєш комусь штурмувати ті стіни.

— Ще б пак, — Монза обережно перекинулася із сідла й насуплено задивилася вглиб урвища зліва. Тоді глянула скося на прямовисну стіну справа, зубці якої стриміли на тлі світанкового неба шпичастою чорною облямівкою. — Видається, наче Орсо побоюється, що хтось може посягнути на його життя.

— Невже в нього є вороги? — видихнув Бенна, у глумливому подиві округлюючи очі.

— Якась нещасна половина Штирії.

— То, виходить, і в нас є вороги?

— Добра половина Штирії.

— А я ж так старався завоювати приязнь...

Вони проїхали поміж двох понурих солдатів у відполірованих до смертоносного блиску шоломах і з такими ж списками. Копита лунко цокотіли в темряві довгого тунелю, що полого підіймався вгору.

— Тепер у тебе знову той самий вираз обличчя.

— Який?

— Наче сьогодні більше не до сміху.

— Що ж, — вона відчула, як обличчя скувала звична похмура гримаса, — ти можеш дозволити собі розкіш сміятися. Ти ж у нас хороший.

За воротами був інший світ: міцно пахло лавандою, сірість гірського схилу змінилася яскравою зеленню. Світ низько підстрижених моріжків, живоплотів, присилуваних до дивовижних форм, світ фонтанів, що били вгору мерехтливими струменями. Псували всю цю красу лише насуплені вартові, що стовбичили біля кожних дверей, з нашитими на білих вапенроках чорними хрестами Таліна.

— Монзо...

— Що?

— Нехай це буде наша остання війна, — благально прошепотів Бенна, — останнє літо серед куряви. Знайдімо якесь менш обтяжливе заняття, поки ми ще молоді.

— А як же Тисяча Мечів? Їх уже чи не десять тисяч. І всі чекають наших наказів.

— Могли б отримувати накази й деінде. Вони приєдналися до нас заради грабунку, і ми дали їм купу нагод. Крім власної кишені, у них же нічого святого за душею.

Монза мусила визнати, що Тисяча Мечів ніколи не належали до найкращих представників роду людського, утім, до найкращих серед найманців теж. Більшість із них стояли лише на сходинку вище злочинців. Більшість із тих, хто залишилися, були на сходинку нижче. Та й не в тім суть.

— У житті мусить бути якась провідна нитка, якої слід триматися, — буркнула Монза.

— Для чого, не розумію.

— У цьому весь ти. Ще один річний похід — і Віссерін упаде, Рогонт здасться, а Ліга Восьми стане лиш неприємним спогадом. Орсо здобуде корону короля Штирії, а ми розтанемо, наче вранішній туман, і про нас забудуть.

— Ми заслужили, щоби про нас не забували. Ми могли б мати власне місто. Ти була б шляхетною герцогинею Монцкаро... Ну, якоюсь там Мухосранською.

— Ага, а ти безстрашним герцогом Бенною? — Монза засміялася. — Телепню дурнозадий, та ж тобі годі потуги своїх тельбухів без мене стримати. Війна — уже сама собою невідраднє ремесло, а про політику годі й говорити. Щойно Орсо коронується, тоді ми й підемо на спочинок.

Бенна зітхнув.

— А я гадав, ми найманці. Коска так ніколи не тримався за господаря.

— Я — не Коска. Та й не вельми розсудливо відмовляти володарю Таліна.

— Ти просто любиш битви.

— Ні, я люблю перемагати. Ще оцих кілька місяців — і ми зможемо побачити світ. Побувати в Старій Імперії. Об'їздити Тисячу Островів. Поплисти до Адуа і постояти в затінку Обителі Творця. Усе те, про що ми говорили.

Бенна напиндючився, як робив так завжди, коли виходило не на його. Напиндючився, проте «ні» не сказав. Монзу іноді дратувало, що їй вічно доводилося самій робити вибір.

— Якщо вже в нас явно одна пара яєць на двох, чи не виникає в тебе потреби взяти їх поносити?

— Тобі вони краще пасують. А крім того, усі твої мізки теж у них, тож краще їм і надалі триматися купи.

— А що ти отримуєш з оборудки?

Бенна вишкірився до неї.

— Усмішка, перед якою не встоїш.

— То смійся. Ще один похід.

Монза зістрибнула із сідла, поправила пояс із мечем, кинула вузденку конюхові й закрокувала до внутрішніх воріт. Бенні довелося поквапитися, аби її наздогнати, причому він умудрився перечепитися через власний меч. Як на людину, що заробляє на життя війною, він був геть невмілий у поводженні зі зброєю.

Внутрішній двір на вершині гори був розбитий на широкі тераси, обсажені заморськими пальмами, й охоронявся ще пильніше, ніж зовнішній. Посередині, мерехтливо відбиваючись у круглому, закишілому сріблястими рибками ставку, височіла стародавня колона, вивезена, як казали, з палацу Скарпіуса. Громаддя зі скла, бронзи й мармуру — ось яким був палац герцога Орсо, вивищуючись із трьох боків і скидаючись на здоровенного kota, що стискає в лапах мишу. З минулої весни до північної стіни добудували величезне крило, кам'яні декоративні фєстони якого й досі наполовину затуляло риштування.

— Усе будують, — зауважила Монза.

— Звісно. Як же принц Аріо обійдеться лише десятьма залами, аби вмістити своє взуття?

— Теперішні чепуруни ніякі не чепуруни, якщо не мають хоч би двадцять кімнат із взуттям.

Бенна насуплено поглянув на свої чоботи із золотими пряжками.

— А в мене всього лише якихось тридцять нещасних пар. Як же прикро почуватися неповноцінним!

— Не тобі одному, — буркнула Монза.

Уздовж краю даху стояв напівзавершений комплекс статуї. Герцог Орсо роздає милостиню вбогим. Герцог Орсо просвітлює неуків. Герцог Орсо оберігає від бід безпорадних.

— Подивовує, що тут ще нема тієї, де вся Штирія вилизує йому дупу, — прошепотів Бенна їй на вухо.

Монза вказала на напівоброблену мармурову брилу.

— Ця наступна.

— Бенно!

Оминаючи ставок, порипуючи взуттям по свіжонасипаному гравію і сяючи всім своїм веснянкуватим обличчям, до них з моторністю цуценяти поспішав граф Фоскар, молодший син Орсо. Відколи Монза бачила його востаннє, він зробив невдалу спробу запусити бороду, але паростя піщаної барви надало йому ще більше хлоп'ячого вигляду. Може, він і успадкував усю родинну чесність, проте врода перепала комусь іншому. Бенна всміхнувся, однією рукою обійняв Фоскара за плече й скуйовдив йому волосся. Що від інших сприймалося б як образа, у Бенни виходило невимушено й чарівно. Він володів даром робити людей щасливими, що здавалося Монзі магією. Її таланти лежали у протилежній площині.

— Твій батько вже тут? — спитала Монза.

— Так. І брат теж. У них зараз їхній банкір.

— Який у нього настрої?

— Хороший, наскільки я можу виснувати, однак ви ж знаєте мого батька. Утім, він однаково ніколи на вас не

сердиться, тому що ви завжди приносите добрі новини. І сьогодні принесли, правда ж?

— То мені сказати йому чи...

— Барлетта впала, Кентейн мертвий.

Фоскар не тріумфував. Йому не передався батьківський апетит до мертв'яків.

— Кентейн був хорошою людиною.

На думку Монзи, це було далеко від істини.

— Кентейн був ворогом вашого батька.

— Але заслуговував на повагу. Таких у Штирії вже вдень зі свічкою не знайдеш. А він справді помер?

Бенна надув щоки.

— Ну, його голова відтята й настромлена на палю над воротами. Якщо тільки ви не знаєте якогось до дідька вправного ескулапа...

Проминувши високу арочну пройму, вони вступили до зали, напівтемної і лункої, як імператорська гробниця. Світло курявими колонами падало на мармурову підлогу, плямучи її. Полискували старі обладунки, німотно на щось очікуючи і стискаючи в сталевих кулаках стародавню зброю. Поміж стін дзвінко зацокотіли підбори: до них прямував чоловік у темній уніформі.

— От лайно, — засичав Бенна Монзі на вухо. — Цей гад Ганмарк тут.

— Угамуйся.

— Щоб той холоднокровний вилупок був таким вправним мечником, як про нього кажуть, — бути такого не може...

— Але саме так є.

— Якби я був хоч наполовину чоловіком, то...

— Але ти ним не є. Тому вгамуйся.

Риси обличчя генерала Ганмарка були напрочуд м'якими, вуса обвисли, світло-сірі очі завжди сльозилися, надаючи йому виразу вічної скорботи. Ходили чутки, що його викинули з армії Союзу за аморальний зв'язок з іншим офіцером,

тож він переплив море в пошуках хазяїна з привільнішими поглядами. Широта поглядів герцога Орсо щодо своїх слуг була безмежною, лиш би тільки ті служили як слід. Хто ж як не Монза з Бенною були наочним тому прикладом.

— Генерале Меркатто, — Ганмарк скупю кивнув Монзі.

— Генерале Меркатто, — так само скупю він кивнув і Бенні. — Графе Фоскар, сподіваюся ви не облишили вправлянь?

— Управляюся щодня.

— То ми ще зробимо з вас мечника.

Бенна пирхнув.

— Чи то мечника, чи то зануду.

— І те, і те щось та й важить, — загудів Ганмарк своїм рубаним союзним акцентом. — Людина без дисципліни не краща від собаки. А вояк без дисципліни не кращий від трупа. А як подумати, то й гірший, бо труп не може зашкодити своїм товаришам.

Бенна розтулив був рота, проте Монза його випередила. Виставити себе бовдуром він і пізніше встигне, якщо вже так кортить.

— Як ваш похід?

— Я зіграв свою роль, захищаючи вас із флангів від Рогонта з його оспрійцями.

— Затримувати Герцога Зволікального — ще та морока, — ехидно усміхнувся Бенна.

— Роль другого плану, звичайно. Комічна роль у великій трагедії, утім, сподіваюся, що публіка це оцінить.

Відлуння їхніх кроків посилюлося, коли вони проминули ще одну арку й увійшли в ротонду, що височіла в серці палацу. Її закруглені стіни прикрашали широченні барельєфи, на яких було зображено сцени з прадавніх часів: битви між демонами і магами і подібна дурня. Високо вгорі на великому куполі виднілася фреска: сім крилатих жінок на тлі розбуреного неба, в обладунках, при зброї і з грізними обличчями. Богині приречення, котрі вершать долі людські. Найбільший

шедевр Аропелли. Монза чула, що майстру знадобилося вісім років, аби закінчити його. Вона так і не звикла до відчуття власної дрібності, слабкості і повної нікчемності, яке навіювало це місце. Утім, так і було задумано.

Учотирьох вони підіймалися дугою сходів, таких широких, що по них у ряд могло пройти ще стільки ж людей.

— І куди ж вас завели ваші комічні таланти? — спитала Монза у Ганмарка.

— До воріт Пуранті і назад, вогнем і мечем.

Бенна скривив губи.

— Якись справжні бої були?

— Навіщо вони мені здалися? Хіба ви не читали вашого Столікуса? «Виборює перемогу тварина».

— А генерал іде до неї маршем, — докінчила за нього Монза. — І що, багато сміху викликали?

— У ворога, гадаю, ні. Як на чий смак, можливо, якась жменька, проте зараз війна.

— Я завжди знаходжу час похихотіти, — вкинув Бенна.

— Деякі чоловіки полюбляють сміятися. Це робить їх приємними співрозмовниками за обіднім столом. — Його лагідні очі зупинились на Монзі. — Бачу, ви не всміхаєтеся.

— Ще встигну. Коли з Лігою Восьми буде покінчено й Орсо стане королем Штирії. Тоді всі ми зможемо повісити свої мечі.

— Мечі, як підказує мій досвід, на гачках зазвичай не затримуються. Вони завжди шукають першої-ліпшої нагоди, щоби повернутися в руки власника.

— Насмілюся припустити, що Орсо вас не відпустить, — зауважив Бенна. — Навіть якщо лише для того, щоби натирати підлогу.

Ганмарк навіть бровою не здвигнув.

— Тоді у його світлості була б найчистіша підлога у всій Штирії.

Сходи впиралися у високі двостулкові двері, інкрустовані лискучим деревом і оздоблені вирізьбленими лев'ячими

мордами. Перед ними походжав туди-сюди присадкуватий чоловік, неначе старий відданий сторожовий пес біля покоїв господаря. Карпі Вірний, капітан, котрий найдовше прослужив у Тисячі Мечів; його широке, обвітрене чесне обличчя посмугували здобуті в сотнях боїв шрами.

— Вірний! — Бенна схопив старого найманця за величезну, наче лопата, руку. — Дертися на гору у твоєму віці? Хіба ти не повинен зараз розважатися в якомусь борделі?

— Якби ж то, — Карпі знизав плечима. — Проте його світлість послав по мене.

— А ти у нас зі слухняних... то й послухався.

— Тому мене і звать Вірним.

— Як ішли справи в Борлетті, коли ти від'їжджав? — спитала Монза.

— Спокійно. Більшу частину людей розмістив у таборі за міськими стінами з Ендічем та Віктусом. Я подумав, що краще буде не дати їм підпалити все місто. Кількох найнадійніших залишив у палаці Кентейна під наглядом Сесарії. Старі служаки, як і я, ще з часів Коски. Усі люди бувалі, нехильні діяти зопалу.

— Туго шолопають, ти хочеш сказати? — захихотів Бенна.

— Туго, але вірно. Тому й завжди виходить по-нашому.

— То ходімо вже, — Фоскар наліг плечем на одну половинку дверей і не без зусиль відчинив.

Ганмарк і Вірний рушили за ним. Монза на мить затрималася на порозі, силкуючись надати своєму обличчю якнайсуворішого виразу. Звівши очі, вона побачила, що до неї всміхається Бенна, і мимохіль спіймала себе на тому, що всміхається у відповідь. Прихилилася до нього й прошепотіла на вухо:

— Люблю тебе.

— Звісно, любиш, — він переступив поріг, і Монза вслід за ним.

Особистий кабінет герцога Орсо був мармуровою залою завбільшки як ярмаркова площа. По одній стіні бравую

шерегою вишикувалися високі вікна. Вони стояли відчинені, і свіжий вітерець вривався всередину, посмикуючи й шурхотючи яскравими фіранками. Довгий балкон за ними, що виходив на найкрутіший схил гори, здавалося, завис просто в повітрі.

Ледь не всю протилежну стіну затуляли намальовані найвидатнішими художниками Штирії панно, на яких було зображено великі історичні битви. Перемоги Столікуса, Гарода Великого, Фаранса й Вертуріо були увіковічені розмашистими штрихами олійних фарб. Посил картин важко було не вловити: Орсо — останній із низки королів-переможців, навіть попри те, що його прадід був узурпатором, а на додачу — звичайним злочинцем.

Найбільша картина, заввишки не менше десяти кроків, висіла одразу ж навпроти дверей. Певна річ, не хто інший, як Великий герцог Орсо. Він сидів на скакуні, що став диба, з високо здійснитим блискучим мечем, утупивши пронизливий погляд у далекий обрій, закликаючи своїх бійців до перемоги в битві біля Ітреї. Здавалося, художник сном і духом не знав, що Орсо й на п'ятдесят миль не наближався до театру бойових дій.

«Солодка брехня завжди побиває нудну правду», як любив повторювати Орсо.

Сам же герцог Таліна сидів, скоцюрбившись, за столом і стискав у руці не меч, а перо. У нього над душею стояв високий, сухорлявий чоловік із гачкуватим носом і зиркав поглядом неситого стерв'ятника, який вичікує смерті замучених спрагою подорожніх. Біля них, у тіні під стіною, зачаїлася здоровенна постать. Гобба, охоронець герцога, з товстою, як у кабанюри, шиєю. Арію, старший син і спадкоємець Орсо, розсівся у визолоченому кріслі неподалік. Закинувши ногу на ногу, він недбало помахував винним келихом, а на його бездоганно прегарному личку блукала байдужа усмішка.

— Я знайшов цю жеброту у дворі й вирішив віддати їх на вашу милість, батьку.

— Милість? — Різкий голос Орсо луною прокотився схожою на печеру залою. — Я не великий шанувальник таких речей. Улаштовуйтеся зручніше, друзі, я скоро до вас приєднаюся.

— Та це ж Капрільська Різничиха, хто ж іще, — пробурмотів Аріо, — і її малюк Бенна.

— Маєте гарний вигляд, ваша високосте.

Монза вважала, що вигляд у нього, як у звислого прутня, але притримала свою думку при собі.

— Ви теж, як завжди. Якби всі вояки виглядали, як ви, може, і мене б зборола спокуса вирушити в похід. Нова цяцька? — Він мляво вказав винизаною самоцвітами рукою на рубін у Монзи на пальці.

— Просто під руку трапився, коли я вдягалася.

— Жаль, що мене там не було. Вина?

— Ні світ ні зоря?

Він кинув осоловілий погляд на вікна.

— Про мене, то ще й минула ніч не закінчилася.

Так ніби не спати ночами — неабияке геройство.

— А я не відмовлюся. — Бенна вже наповнював собі келих, щоби бува його ніхто не перевершив у викаблучуванні.

Найімовірніше, він сп'яніє за якусь годину й почне верзти таке, що й купи не триматиметься, але Монзі вже остогидло грати роль його матінки. Вона проминула величний камін, над яким вивищувалися різьблені фігури Ювенса й Канедіаса, і попрямувала до письмового столу Орсо.

— Підпишіть ось тут, і тут, і отут, — саме говорив худорлявий, кістлявий палець якого завис над паперами.

— Ви ж знаєте Мотіса, правда, — Орсо з кислотою міною зиркнув на нього. — От хто тримає мене на прив'язі.

— Навіки ваш покірний слуга, ваша світлосте. Банкірський дім «Валінт і Балк» дає згоду на ще одну позику терміном на рік, після чого, на жаль, змушений буде стягувати відсотки.

— Жаль? — Орсо пирхнув. — Так хіба чума жаліє своїх жертв, їй-бо. — Він додав до свого останнього підпису завершальний закруток і кинув перо на стіл. — Кожен мусить перед кимось колінкувати, га? Неодмінно перекажіть своєму начальству мою безмежну подяку за те, що допомогли.

— Обов'язково, — Мотіс склав папери. — На цьому наші справи закінчені, ваша світлосте. Мені пора, якщо я збираюся відбути до Вестпорта з вечірнім припливом.

— Ні, залиштеся ще трохи. Є ще одне діло, яке слід обговорити.

Мотіс перевів мертвотний погляд на Монзу і знову на Орсо.

— Як забажаєте, ваша світлосте.

Герцог легко підвівся з-за столу.

— Отож, перейдімо до веселіших справ. Ви ж принесли веселі новини, правда, Монцкаро?

— Так, ваша світлосте.

— Ох, і що б я без вас робив?

Відколи вони востаннє бачилися, у чорному волоссі Орсо пробилися пасма сталевого кольору, а ще, може, поглибилися зморшки в кутиках очей, але незмінна владність манер вражала й досі. Він нахилився і розцілував Монзу в обидві щоки, а тоді прошепотів на вухо:

— Ганмарк досить добре командує вояками, хоча, як на чоловіка, що смокче члени, у нього геть немає почуття гумору. Ходімо, розкажете мені про свої перемоги на свіжому повітрі.

Усе ще обіймаючи однією рукою Монзу за плечі, він повів її повз вишкіреного принца Аріо на високий балкон.

Сонце вже підбилося, і світ був сповнений світла й барв. Кров із неба стекла, і тепер воно яскраво синіло, прихорошившись білими хмарками. Далеко внизу, на самому дні запаморочливого урвища, лісистотою долиною, крізь стіну сизо-зеленого, вогненно-помаранчевого, блякло-жовтого,

гнівнo-червоного осіннього листя вилася річка, і в її швидкоплинних водах сріблилося сонце. На сході ліс розступався, зливаючись із латками полів — зеленими квадратами озимини, родючою чорною ріллею, золотими ланами. Ще далі річка, поспішаючи до сірого моря, розходилася широкою дельтою, у якій тіснилися незліченні острівці. Монза ледь розрізняла обриси крихитних веж, будівель, мостів, стін. Великий Талін, не більший за її мізинець.

Монза примружилася від дужого вітру, відкинула з обличчя непокірне пасмо.

— Я ніколи не втомлююся від цього краєвиду.

— Ще б пак. Тому я і звів тут цей вражий палац. Тут я завжди можу приглядіти за своїми підданими, як турботливий батько за дітьми. Просто, аби вони не поранилися під час гри, розумієте?

— Вашому народові пощастило мати такого справедливого і дбайливого батька, — збрехала Монза не змигнувши оком.

— Справедливим і дбайливим, — Орсо задумливо задивився на далеке море. — Гадаєте, таким мене запам'ятають в історії?

Монза вважала це геть неймовірним.

— Як там сказано в Б'яловельда? «Історію пишуть переможці».

Герцог стиснув її плече.

— Така вродлива, та ще й до всього начитана. Арію доволі честолобний, проте нетямущий. Я був би подивований, якби він дороговказ не затинаючись міг прочитати. Його цікавлять тільки повії. І ще взуття. А от моя донька Терез умивається прегіркими сльозами, бо я засватав її за короля. Присягаюся, якби я запропонував їй у наречені Великого Еуза, вона б скиглила, що й цей не вельми підходить їй по рангу, — він важко зітхнув. — Жоден із моїх дітей мене не розуміє. Мій прадід був найманцем, ви ж знаєте. Я не люблю

роздзвонювати про це на кожному кроці. — А сам згадував про це під час кожної зустрічі з Монзою. — Він у своєму житті не пролив ні сльозинки і взувався в те, що під руку трапиться. Будучи вояком низького роду, він захопив владу над Таліном завдяки гостроті свого меча й розуму. — (Радше завдяки безглуздій жорстокості й безжальності, висновуючи з того, що чула Монза.) — Ми з вами з одного тіста. Ми самі себе створили, з нічого.

Орсо за правом народження дісталоя найбагатше герцогство Штирії, і він ніколи в житті не знав важкої щоденної праці, однак Монза прикусила язика.

— Надто багато честі для мене, ваша світлосте.

— Менше, ніж ви заслуговуєте. А тепер розкажіть про Борлетту.

— Ви чули про бій на Високому березі?

— Чув, що ви розігнали військо Ліги Восьми, як і при Солодососнах. Ганмарк каже, що в Салієра було втричі більше людей.

— Чисельність радше заважає, коли вона лінива, зле підготовлена, а командують нею бовдури. Військо землеробів із Борлетти, шевців з Аффої, складувів із Віссеріна. Любителі. Вони отаборилися біля річки, гадаючи, що ми дуже далеко, і навіть варті майже не виставили. А ми вночі підійшли через ліс і заскочили їх на світанку зненацька, ще й беззбройних.

— Так і бачу ту жирну свиню Салієра, як він метушливо кидається з ліжка навтьоки.

— Напад очолював Вірний. Ми швидко їх полонили й відібрали обоз.

— Й окропили золоті лани багрянцем, як я чув.

— Вони майже й не билися. Удесятеро більше потопилося, намагаючись переплисти річку, аніж загинуло в бою. Понад чотири тисячі полонених. За декого викуп заплатили, за декого — ні, декого повісили.

— І навіть без скупкої сльозинки, га, Монзо?

— Тільки не з мого боку. Якщо так кортіло жити, треба було здаватися.

— Як у Капріле?

Вона зустріла погляд його чорних очей незмигнуто.

— Як у Капріле.

— То Борлетта в облозі?

— Уже впала.

Обличчя герцога засяяло, як у хлопчика на іменини.

— Упала? То Кентейн здався?

— Коли його народ почув про поразку Салієра, він утратив надію.

— А народ без надії перетворюється на небезпечний на-товп — навіть у республіці.

— Особливо в республіці. Юрба виволокла Кентейна з палацу, повісила його на найвищій вежі, відчинила ворота й віддалася на милість Тисячі Мечів.

— Ха, замордований тим людом, заради свободи якого він так старався. От тобі й вдячність простолюду, хіба ні, Монзо? Треба було Кентейну взяти в мене гроші, коли я пропонував. І мені, і йому дешевше б обійшлося.

— Люди ледь не б'ються, так поспішають перейти у ваше підданство. Я наказала не вбивати без потреби.

— Начебто проявили милосердя, так?

— Милосердя — те саме боягузтво, — відрізала Монза. — Але ж вам потрібна їхня земля, а не життя, правда? А мерці нікому не підкоряються.

— От якби ж сини засвоювали мої уроки так само, як ви, — усміхнувся Орсо. — Цілком схвалюю. Вішати тільки командувачів. І голову Кентейна на ворота. Ніщо так не зміцнює покору, як хороший приклад.

— Уже там гниє, як і голови його синів.

— Чудово впоралися, — володар Таліна заплескав у долоні, так ніби новина про гниючі голови була йому милішою за будь-яку музику. — А як зі здобиччю?